Modální dialog prakticky: role dialog a aria-modal

Šestý díl seriálu o WAI-ARIA je návazný praktický příklad: modální dialog. Rozebereme role dialog (a příbuznou roli alertdialog) a aria-modal, propojíme je s aria-labelledby ze třetího dílu a na závěr odkážeme na podrobný postup ve znalostní bázi.

role="dialog" (a role="alertdialog")

Dialogové okno (tzv. modální dialog), které odděluje svůj obsah od zbytku stránky, potřebuje vlastní roli. Tu mu dá `role="dialog"`, která je součástí WAI-ARIA od verze 1.0, platí i v 1.1–1.3.

Co dělá

Označí kontejner jako dialogové okno. Z pohledu čtečky jde o samostatný kontext, ne o obyčejnou část stránky:

```
<div role="dialog" aria-labelledby="dialog-nazev">
    <h1 id="dialog-nazev">Název dialogu</h1>
    ...
</div>
```

Na co se aplikuje

Na kontejnery fungující jako překrývající okno nad zbytkem stránky: formuláře, potvrzení, detailní zobrazení. Modální i nemodální, podle toho, jestli je s ním kombinovaný `aria-modal` (viz níže).

Omezení

- **Musí mít jméno** — `aria-labelledby` (doporučeno, odkaz na nadpis dialogu) nebo `aria-label`. Bez jména čtečka ohlásí jen obecné „dialog“, ne o čem je.
- **Sama o sobě nezajišťuje past na fokus ani skrytí zbytku stránky** — to musí zajistit `aria-modal` (viz níže) a vlastní kód, nebo nativní `<dialog>`.
- **Nezaměňovat s `role="alertdialog"`** — ta je pro naléhavá upozornění a potvrzení, kde se fokus po otevření automaticky přesune na první ovládací prvek. Kam fokus půjde u obyčejného `dialog`, rozhoduje sám autor.

Hodnota a vztah k jiným atributům

Role nemá hodnotu, jen svůj název. Vždy potřebuje pojmenování (`aria-labelledby`/`aria-label`), volitelně `aria-describedby` pro delší popis navíc. Modalitu signalizuje samostatný atribut `aria-modal`. Role sama o sobě modální a nemodální dialog nerozlišuje.

Proč to takhle je

- Bez pojmenování čtečka ohlásí jen obecné „dialog“. Uživatel neví, o čem dialog je, dokud nezačne procházet obsah.
- Dialog je pro čtečku samostatný dokument/kontext. Proto první nadpis uvnitř bývá vždy H1, bez ohledu na to, na jaké úrovni nadpisů byla stránka pod ním.

Příklad správného použití

```
<div role="dialog" aria-labelledby="smazat-nadpis">
    <h1 id="smazat-nadpis">Opravdu smazat položku?</h1>
    <button type="button">Zrušit</button>
    <button type="button">Smazat</button>
</div>
```

Čtečka ohlásí „Opravdu smazat položku?, dialog“. Jméno vezme z nadpisu přes `aria-labelledby`, stejným způsobem jako ve třetím díle.

aria-modal

Role `dialog` sama o sobě neříká, jestli je zbytek stránky ještě dosažitelný, nebo ne. To signalizuje `aria-modal`, který je součástí WAI-ARIA od verze 1.1, platí i v 1.2–1.3 (o verzi mladší než role samotná).

Co dělá

Řekne asistivním technologiím, že obsah mimo dialog je teď neaktivní. Nahrazuje tím potřebu dávat `aria-hidden="true"` na zbytek stránky ručně:

```
<div role="dialog" aria-modal="true" aria-labelledby="smazat-nadpis">...</div>
```

Na co se aplikuje

Aplikuje se na `role="dialog"` nebo `role="alertdialog"`

prvky, které mají fungovat jako skutečně modální okno, tedy blokovat zbytek stránky, ne jako plovoucí nemodální panel vedle běžného obsahu.

Omezení

- **Je to čistě informační atribut** — sám o sobě nic nevynucuje. Skutečné omezení interakce (past na fokus, zablokování kliknutí myší mimo dialog) musí zajistit vlastní kód, nebo HTML atribut `inert` na zbytku stránky.
- **Bez `aria-modal="true"` čtečka ve výchozím prohlížecím režimu pořád „vidí“** a umí projet obsah stránky za otevřeným dialogem, i když z něj klávesnici ven nepustí. To je přesně ten rozdíl, který se dá snadno přehlédnout, protože navenek dialog vypadá a chová se stejně.
- **U nativního `<dialog>` s `showModal()`** se to řeší automaticky, ručně stavěný modál ho ale musí mít v HTML napsaný explicitně.
- **Podle W3C ARIA APG se `aria-modal="true"` má napsat, jen když jsou splněné obě podmínky zároveň** — (1) kód opravdu znemožňuje jakoukoliv interakci s obsahem mimo dialog a (2) vizuálně je zbytek stránky obsahem dialogu zakrytý/nedostupný. Napsat ho „na sucho“ bez skutečného zablokování je vůči čtečce lež. Tvrdí to totiž něco, co stránka ve skutečnosti nedodržuje.

Hodnota a vztah k jiným atributům

Hodnota je `true` nebo `false` (výchozí). Nahrazuje potřebu ručně dávat `aria-hidden="true"` na zbytek stránky. Stačí `aria-modal="true"` na dialogu a zbytek stránky se z pohledu čtečky sám stane nedosažitelným.

Proč to takhle je

- ARIA mění jen to, jak se obsah prezentuje asistivním technologiím, ne jak se skutečně chová. Proto `aria-modal` samo o sobě nic neblokuje, jen o tom informuje čtečku.
- Rozdíl mezi dialogem s `aria-modal="true"` a bez něj se navenek nepozná: fokus zůstává viditelně uvnitř a klávesnice ho v obou případech stejně neopustí. Pozná ho až čtečka ve výchozím prohlížecím režimu, ne podle chování dialogu.

Příklad správného použití

```
<div role="dialog" aria-modal="true" aria-labelledby="smazat-nadpis">
    <h1 id="smazat-nadpis">Opravdu smazat položku?</h1>
```

```
    <button type="button">Zrušit</button>
    <button type="button">Smazat</button>
</div>
```

Čtečka ohlásí stejné jméno a roli jako bez `aria-modal`, tedy „Opravdu smazat položku?, dialog“, ale zbytek stránky se pro ni stane nedosažitelným. Bez tohohle atributu by čtečka ve výchozím režimu mohla dál procházet obsah za otevřeným dialogem, i když ho klávesnice neopustí.

Propojení s aria-labelledby a odkaz na celý postup

`role="dialog"` a `aria-modal` samy o sobě modál nepostaví. Potřebují ještě pojmenování přes `aria-labelledby` ze třetího dílu (dialog se pojmenuje podle svého vlastního nadpisu, ne odkazem na text mimo něj) a vlastní kód nebo nativní `<dialog>`, který zajistí past na fokus, zavírání klávesou Esc a návrat fokusu tam, odkud dialog vznikl.

Celý postup je rozepsaný ve znalostní bázi: Přístupný modální dialog — nativní `<dialog>` krok za krokem, ručně stavěný modál nad `<div>` i konkrétní příklad z použití na tomto webu.

Zdroje

- W3C ARIA APG: Dialog (Modal) Pattern (https://www.w3.org/WAI/ARIA/apg/patterns/dialog-modal/)
- ARIA: dialog role (https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/Accessibility/ARIA/Reference/Roles/dialog_role)
- ARIA: aria-modal attribute (https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/Accessibility/ARIA/Reference/Attributes/aria-modal)